

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÖNERİSİ HAZIRLAMA
KILAVUZU

Samsun

TEZ ÖNERİSİ HAZIRLAMA KILAVUZU

TEZ ÖNERİSİ	1
1. TEZ ÖNERİSİ HAZIRLAMA SÜRESİ	1
2. TEZ ÖNERİSİ HAZIRLAMA BİCİMİ	2
2.1. <i>Kapak Sayfası</i>	2
2.2. <i>Tezin Başlığı</i>	2
2.3. <i>Tezin Konusu</i>	2
2.4. <i>Tezin Problemi</i>	2
2.5. <i>Tezin Amacı</i>	3
2.6. <i>Tezin Gerekçesi</i>	3
2.7. <i>Tezin Yöntemi</i>	4
2.8. <i>Temel Kavramlar</i>	4
2.9. <i>Literatür Değerlendirmesi</i>	4
2.10. <i>Taslak Plan</i>	5
2.11. <i>Ekler</i>	5
2.12. <i>Çalışma Takvimi</i>	5
EK: DIŞ KAPAK ÖRNEĞİ	6

TEZ ÖNERİSİ

Her türlü akademik çalışmada *neyin, niçin, nasıl ve ne zaman* yapılacağını bilmek, çalışmanın niteliğini ve yönünü belirlemek bakımından önemlidir. Bu sorulara ilişkin yanıtlar, tez önerisinde verilir ve tez çalışmasının omurgasını oluşturur. İyi hazırlanmış bir tez önerisi, tez çalışmasını kolaylaştırır ve verimli kılar.

1. Tez Önerisi Hazırlama Süresi

Tezli yüksek lisans öğrencileri, en geç ikinci dönemin sonuna kadar, yapacakları araştırmanın konusunu, amacını, önemini, yöntemini ve çalışma planını kapsayan tez önerilerini hazırlar ve ilgili ana bilim dalı başkanlığına, şeffaf dosya içinde tek nüsha olarak verirler. Tez önerisi, ana bilim dalı akademik kurulunda görüşüldükten sonra en geç üç gün içinde enstitü müdürlüğüne gönderilir. Tez konusu etik kurul onayı gerektiriyorsa, tez önerisi ilgili etik kurul onayı alındıktan sonra enstitü müdürlüğüne gönderilir. Tez önerisi, enstitü yönetim kurulu kararıyla kesinleşir. Tez hazırlama süresi, yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren başlar. Bu süre sınırlarına uymayan öğrencilerin kaybettikleri süreler, yasal tez hazırlama süresinden sayılır.

Doktora tez çalışması konusu, yeterlik sınavında başarılı olduktan sonra öğrenci ve danışmanı tarafından belirlenir, anabilim dalı başkanlığı tarafından enstitüye önerilir ve enstitü yönetim kurulu kararıyla kesinleşir. Doktora yeterlik sınavını başarıyla tamamlayan öğrenci, yeterlik sınavında başarılı olduğu tarihten itibaren en geç altı ay içinde tez önerisini danışmanının gözetiminde hazırlar ve tez izleme komitesine sunar. Yapılacak savunma sınavında başarılı olan öğrencinin tez önerisi, enstitüye sunulur.

2. Tez Önerisi Hazırlama Biçimi

Lisansüstü tez, çalışmanın değerini ve onu hazırlayanın akademik yetkinliğini gösteren bir belgedir. Tezin bilimsel değeri, yalnızca üretilen bilginin niteliğine, yani tezin içeriğine değil, tezin belirli biçim ve görünüm kurallarına uygunluğuna da bağlıdır. Bu kurallar aynı zamanda bir tezin hazırlanmasını kolaylaştıran tekniklerdir. Tez çalışmasının ilk adımı olması bakımından tez önerisinin de aynı akademik kurallara göre hazırlanması gerekir.

Tez önerileri, biçim bakımından aşağıdaki esaslara göre hazırlanır:

Tez önerisinde her alt başlığa ait bölüm, kendi içinde tutarlı olmalı, ilgi gözetilmelidir. Aynı/çok benzer cümleler farklı bölümlerde tekrarlanmamalı, bir bölümün içeriği başka bir bölümde yazılmamalıdır. Sonuçta ortaya çıkacak tez önerisi buradaki başlıkları mutlaka taşımalı, ekinde taslak plan ve çalışma takvimi tablosu bulunmalıdır. Tez önerisi, tez yazım kılavuzunda belirlenen biçim ve görünüm kurallarına göre yazılmalıdır.

2.1. Kapak Sayfası

Tez önerisinin kapak sayfası, tezin kapak sayfasıyla aynı biçimde (Ekteki örneğe uygun olarak) hazırlanır. Tez başlığının altına tezin türüne göre “Yüksek Lisans Tez Önerisi” ya da “Doktora Tez Önerisi” yazılır.

2.2. Tezin Başlığı

Tezin başlığı, araştırma problemiyle doğrudan ilgili bir biçimde, tezin konusunu, kapsamını ve sorununu belirten ifadedir. Çok uzun, anlaşılması güç ve çok genel başlıklardan kaçınılmalı, gerekirse teze alt başlık konmalıdır. Başlık, konunun anlaşılmasını güçleştirecek biçimde belirsiz ve kısa olmamalıdır. Başlıktaki sözcükler dikkatle seçilmeli, birbirleriyle ve konuyla ilişkileri dikkatle kurulmalıdır. Tez başlığının, araştırma sürecinde ortaya çıkabilecek yeni problemler ve tespitlerle revize edilebilirliği unutulmamalıdır.

2.3. Tezin Konusu

Bu bölümde, “*Araştırılacak olan nedir?*” sorusunun cevabı verilir. Tez konusunun tek cümleyle ifadesi yerinde olur. Bu cümle, tartışılmayacak türden olgusal nitelikte olmalıdır. Konuyu bütünüyle kapsayan genel anlamlı ifadelerden kaçınılmalı, tezin tüm süreçleri göz önünde bulundurularak konu, olabildiğince daraltılmalıdır. Problemlerle konu arasındaki bağlantıyı belirtmek ve konuyu daha anlaşılır kılmak için gerekirse ek açıklamalar yapılabilir.

2.4. Tezin Problemi

Tezin problemi, araştırmacıda bilimsel merak uyandıran, onu seçtiği alanda ve konuda tez çalışması yapmaya yönelten ana meselenin ayrıntılı biçimde ortaya konulduğu bölümdür. İyi belirlenmiş ve formüle edilmiş bir araştırma problemiyle bilimin seçici olma özelliği yerine getirilir. Tezin problemi, üzerinde çalışılan konuya başkalarının yaklaşımları ve konunun araştırmacı tarafından hangi boyutlardan ele alınacağı ifade edilerek sınırlandırılır. Bu, aynı zamanda tezin başlığını, amacını, önemini ve gerekçesini belirleyecek temel adımdır. Hangi kaynakların seçileceği, hangi teorik çerçevede ve nasıl bir yöntemle konunun ele alınacağı da doğrudan araştırma problemiyle ilgilidir. Dolayısıyla, araştırma problemi tezin kilit noktasını oluşturur. Bu hususta tezin problemi ortaya konulurken şu hususlara önem verilmelidir:

- ✓ **Konuya Yönelik Yaklaşımlar**

Üzerinde çalışılan konuya yönelik birbirinden bir biçimde farklı yaklaşımları belirlemek araştırma probleminin arka planını ve içeriğini ortaya çıkarır. Bu kısımda farklı yaklaşımlar irdelenerek araştırmanın gerekliliği ve araştırmacının bu alanda bilgili olduğu gösterilmiş olunur.

✓ **Varsayımlar ve Sorular**

Araştırma problemi, yapılan çalışmayla yanıtlanacak temel soru ya da kanıtlanacak temel varsayımdır. Bu kısımda, konuya yönelik yaklaşımların açığa çıkardığı sorunlar çerçevesinde araştırma soruları oluşturulur ya da varsayımlar (hipotezler) ortaya konur. Sorular ya da varsayımlar, tezin amacına uygun ve tezin teorik çerçevesi kapsamında konunun açıklanması için gerekli bilgi kategorileri belirlenerek hazırlanır. Bu soruların ya da varsayımların hiçbiri araştırma problemiyle aynı cümle olamaz; her biri konunun tek bir boyutunu ele alacak ve tez çalışmasının bulguları yoluyla yanıtlandıkça tez yazarını araştırma probleminin yanıtına ulaştıracak biçimde formüle edilmelidir.

✓ **İleri Sürülen Tez**

Konuya yönelik yaklaşımlar irdelenip araştırma soruları ve varsayımları belirlendikten sonra araştırmacının konuya özgün yaklaşımını gösterecek tez ileri sürülür. İleri sürülen tez, “ileri sürdüğümüz tez...” şeklinde başlayan bir cümle ile açık-seçik bir şekilde ortaya konmalıdır. İleri sürülen tez, konunun “niçin” araştırıldığını, başka deyişle, araştırma sonunda elde edilecek sonuçlarla neyin hedeflendiğini dolaylı biçimde belirtmiş olur.

2.5. Tezin Amacı

Tezin birden fazla amacı olabilir. Örneğin, teorik bir sorunun belirlenmesi veya çözümlenmesi hedeflenirken uygulamaya yönelik bir sorunun çözümüne katkıda bulunmak da istenebilir. Bu ve benzeri durumlarda, tezin yöneldiği her düzlemdeki amacın ayrı ayrı belirtilmesi gerekir. Araştırmada önce genel, sonra ayrıntılı amaçlar belirtilir. Genel amaç ifadeleri, giriş cümlesi niteliğinde olup, ayrıntılı amaçların topluca anlatımıdır.

2.6. Tezin Gereçesi

Tezin gereçesi -bir başka deyişle tezin çalışılan alana ve genel bilimsel düşünceye katkısı- konunun seçiliş nedenlerinin gerekçelendirilerek açıklanması ve hazırlanacak tezin alana sağlayacağı özgün katkıların savunulmasıdır. Başka deyişle, tezin neden gerekli ve önemli olduğunun tartışılmasıdır.

Eleştirel bir gözle yapılması gereken bu değerlendirmede, kaynakların hangi konuları nasıl kapsadığı ve literatüre katkısının ne olduğu belirtilir. Hazırlanacak tezde kaynaklardaki hangi noktaların tartışılacağı, tezin kaynakların dışında alana ne katkı sağlayacağı tez önerisinin araştırma problemi ile ilişkilendirilerek açıklanır. Dolayısıyla bu bölüm, tezin temelini oluşturur ve içerik itibarıyla tez önerisinin en kapsamlı bölümüdür.

2.7. Tezin Yöntemi

Yöntem bölümü, “nasıl?” sorusuyla ilişkilidir. Burada, ileri sürülen tezin “nasıl” ele alınacağı –incelenen konuya hangi yöntemle yaklaşılacağı- anlatılır.

Anabilim dalına ve araştırma tasarımına göre kullanılan yöntem ve teknikler değişir. Arşiv araştırması, saha araştırması, gözlem, görüşme, deneysel çalışma, metin çözümlemesi, örnek olay incelemesi, anket gibi tekniklerden hangisinin veya hangilerinin kullanılacağı bu bölümde gerekçeleriyle belirtilmelidir. İleri sürülen tez birbirinden farklı tekniklerle irdelenecekse bu birbirinden farklı tekniklerin bir araya getirilmesinin neden gerekli olduğu da ortaya konulmalıdır.

Tez konusu ile ilgili olmakla birlikte tezde ele alınmayacak konular da gerekçeli olarak açıklığa kavuşturulmalıdır.

Tezin konusuna göre araştırmanın nasıl yapılacağı, yeri ve zamanı, izlediği aşamalar, araştırmada hangi araç ve materyallerin kullanılacağı açıklanmalıdır. Toplanan verilere uygulanacak istatistik işlemleri hakkında bilgi verilmelidir. Özellikle saha araştırmalarında seçilen veri toplama teknikleri, araştırmanın kapsadığı alan (nicel yöntemde evren-örneklem, nitel yöntemde incelenen tipik durum), araştırmanın aşamaları ve süresi belirtilmelidir. Araştırma süresi ile ilgili ayrıntılı bilgiler “Çalışma Takvimi” başlığı altında verilmelidir.

2.8. Temel Kavramlar

Bu kısımda tezde kullanılan kavramlar ve terminoloji açıklanır. Temel kavramların bu şekilde açıklanması yöntem sorununu somutlaştırır. Kavramsal çerçevede, tezde benimsenen yöntembilimsel (metodolojik) yaklaşım da gerekçelendirilmiş olur.

2.9. Literatür Değerlendirmesi

Bilimsel bilgi, birikerek büyür. Bu yüzden her bilimsel çalışmada araştırmacı hem mevcut bilgi birikiminden yararlanmalıdır hem de çalışması ile bu birikime katkıda bulunmalıdır. Bu, aynı zamanda tezin özgünlüğünün gösterilmesi anlamına gelir.

Üzerinde çalışılan konunun genel bilgisine sahip olmak tez yazmaya başlamak için gereklidir. Dolayısıyla, incelenen konuyla ilgili kaynakların değerlendirilmesi dikkatle hazırlanmalıdır. Bu bölüm, ham kaynak listesi değil, bir literatür değerlendirme çalışmasıdır. İlgilenilen konuda o ana kadar yapılan çalışmalardan haberdar olmak, bu çalışmaların konuyu hangi noktaya getirdiğini göstermek gerekir. Tezin kaynaklarla kuracağı ilişki belirtilir. Literatür değerlendirmesi, araştırma probleminin arka planını ve içeriğini ortaya çıkarır. Bu kısım araştırmanın gerekli olduğunu ve araştırmacının ele aldığı konuya ilişkin farklı yaklaşımları içeren temel kaynakları eleştirel düzeyde bildiğini göstermelidir. Bu nedenle araştırma konusuna ilişkin metinler araştırmacının araştırma problemi çerçevesinde kritik edilerek problemin iskeleti oluşturulmuş olur.

Bu bölümde yapılacak atıflar tez yazım kılavuzuna uygun olmalıdır.

2.10. Taslak Plan

Araştırmanın düzenli yürütülebilmesi, çalışma takviminin hazırlanması için taslak plan yapılması gereklidir. Bu plan, bir anlamda tezin “İçindekiler” bölümünün taslağıdır.

Taslak plan, araştırma süresince gelişerek değişebilir. Çalışmanın iskelet gibi düşünülebilecek bu plan, gerçekçi hazırlanmalıdır. Tezin ana başlıklarını ve alt başlıklarını içermelidir. Taslakta, mutlaka giriş bölümü ve sonuç bölümü bulunmalı, bunlar arasındaki

bölümler, araştırmanın planlanan içeriğine göre düzenlenmelidir. Bölüm başlıkları, alt başlıklar ve bunların sırası iyi düzenlenmelidir.

2.11. Ekler

Araştırmada kullanılacak ek çizelgeler, belgeler, fotoğraflar, haritalar, krokiler, anketler vb. varsa bu bölümde bunlar sıralanır. Çalışma, bunlar gibi ek içermiyorsa tez önerisinde bu bölüme yer verilmez.

2.12. Çalışma Takvimi

Çalışma takviminde (kaynak araştırması, veri toplama, uygulama, değerlendirme ve yazma gibi) tez aşamaları ve bunlara ne kadar zaman ayrıldığı, tarih aralıklarıyla yaklaşık olarak gösterilir. Çalışma takvimi, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen normal süre esas alınarak hazırlanır. Özellikle deneysel yöntem ve saha araştırması gerektiren çalışmalarda araştırma aşamalarının adım adım çalışma takviminde belirtilmesi çalışmanın daha planlı ve kolay yapılmasına yardımcı olur.

Çalışma takvimi aylara, gerekirse haftalara bölünmüş bir tablo şeklinde, tezin çeşitli süreçlerindeki resmî işleri ve tez danışmanı tarafından okunma sürelerini de göz önünde bulundurarak hazırlanır.

EK: DIŞ KAPAK ÖRNEĞİ

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
..... ANABİLİM DALI**

TEZİN ADI

Yüksek Lisans Tez/Doktora Tez Önerisi

Öğrencinin Adı SOYADI

Danışman:

Unvanı Adı SOYADI

Samsun, Yıl